

vocabulari solidari | vocabulario solidario

FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA:

Aquest fenomen fa al·lusió al predomini progressiu de la dona entre la població empobrida. Dels 1.700 milions de persones que viuen en situacions de pobresa el 70% són dones, i això val tant per als països del Sud com per als països industrialitzats.

El sistema econòmic neoliberal, tan en voga des dels anys vuitanta, ha perjudicat la població femenina més pobre i ha augmentat les desigualtats de gènere; així ho reconeix l'informe 2000 del Fons de Desenvolupament de les Nacions Unides per a la Dona (UNIFEM). Els efectes negatius de la mundialització de l'economia han repercutit especialment sobre la dona: la reducció de les despeses públiques i dels programes socials s'han produït a costa de les famílies, i, en definitiva, de les dones, que són les que suporten sobre les seves espatlles la càrrega addicional.

Hom diu que la pobresa té "rostre de dona", i és que les dones estan més exposades a la pobresa a causa de la seva situació de precarietat, inseguretats i vulnerabilitat, atesa la seva posició subordinada als homes. Si es produeix una ruptura a la unitat familiar, la dona sol quedar amb menys capacitats, experiència i connexions amb el mercat laboral (per la seva tradicional dedicació a les feines domèstiques i a la cura dels infants).

Les dones que viuen en la pobresa es veuen privades sovint de l'accés a recursos fonamentals, com ara els préstecs, la terra o l'herència. No es recompensa ni es reconeix la seva feina. Les seves necessitats en matèria d'atenció a la salut i la nutrició no són prioritàries. No tenen un accés adequat a l'educació i als serveis de suport, i la seva participació en l'adopció de decisions a la llar i a la comunitat és mínima. Atrapada, doncs, en el cicle de la pobresa, la dona no té l'accés als recursos i als serveis per canviar la seva situació.

La Plataforma d'Acció aprovada per la Quarta Conferència Mundial sobre la Dona (Beijing, 1995) assenyala l'eradicació de la càrrega persistent i cada vegada major de la pobresa que pesa sobre la dona, com una de les 12 esferes d'especial preocupació que requereixen una atenció específica i l'adopció de mesures per part de la comunitat internacional, els governs i la societat civil.

APODERAMENT:

En matèria de cooperació al desenvolupament, aquest terme, traduït literalment de l'anglès *empowerment*, correspon al procés que propicia que les dones i altres grups marginats incrementin el seu poder, accedeixin a l'ús i al control dels recursos materials i simbòlics, guanyin influència i participin en el canvi social, la qual cosa implica que prenguin consciència dels seus drets, capacitats i interessos.

A mitjan dècada dels vuitanta, el terme "apoderament" assolí la màxima expressió, sobretot en els estudis relatius al gènere. Fou una paraula clau en el document acordat a la Quarta Conferència Mundial sobre la Dona, on apareix fins a 40 vegades. El diccionari de termes de les Nacions Unides (UNTERM) assenyala les paraules *potenciación*, *habilitación* i *emancipación*, com els equivalents castellans d'*empowerment*.

L'apoderament té una dimensió individual, com a procés mitjançant el qual els marginats eleven la seva autoestima, confiança i capacitat per respondre a les seves pròpies necessitats; habitualment aquestes persones tenen interioritzats els missatges culturals i ideològics d'opressió i subordinació, i cal treballar per ajudar-los a recuperar l'autoestima i la creença en el fet que estan legitimats per actuar en les decisions que els afecten. I una dimensió col·lectiva, referent al fet que les persones vulnerables tenen una major capacitat per participar i defensar els seus drets si s'uneixen amb uns objectius comuns. L'agrupament entorn d'un projecte concret: pous d'aigua, microcrèdits o qualsevol altre relacionat amb les necessitats pràctiques d'aquests col·lectius provoca millores a altres nivells.

L'apoderament està, doncs, estretament relacionat amb l'enfocament de Desenvolupament Humà, és a dir, amb l'increment de les capacitats de les persones (participació comunitària, presa col·lectiva de decisions, bon govern, etc.).

FEMINIZACIÓN DE LA POBREZA:

Este fenómeno alude al progresivo predominio de la mujer entre la población empobrecida. De los 1.700 millones de personas que viven en situaciones de pobreza el 70% son mujeres, y esto vale tanto para los países del Sur como para los países industrializados.

El sistema económico neoliberal, tan en voga desde los años ochenta, ha perjudicado a la población femenina más pobre y ha aumentado las desigualdades de género; así lo reconoce el informe 2000 del Fondo de Desarrollo de las Naciones Unidas para la Mujer (UNIFEM). Los efectos negativos de la mundialización de la economía han repercutido especialmente sobre la mujer: la reducción de los gastos públicos y de los programas sociales se han producido a expensas de las familias, y, en definitiva, de las mujeres, que son quienes soportan sobre sus hombros la carga adicional.

Se dice que la pobreza tiene "rostro de mujer", y es que las mujeres están más expuestas a la pobreza por su situación de precariedad, inseguridad y vulnerabilidad, dada su posición subordinada a los hombres. Si se produce una ruptura en la unidad familiar, la mujer suele quedar con menos capacidades, experiencia y conexiones con el mercado laboral (por su tradicional dedicación a las labores domésticas y al cuidado infantil).

Las mujeres que viven en la pobreza se ven privadas a menudo del acceso a recursos fundamentales, como son los préstamos, la tierra o la herencia. No se recompensa ni se reconoce su trabajo. Sus necesidades en materia de atención de la salud y nutrición no son prioritarias. Carecen de acceso adecuado a la educación y a los servicios de apoyo, y su participación en la adopción de decisiones en el hogar y en la comunidad es mínima. Atrapada, pues, en el ciclo de la pobreza, la mujer carece de acceso a los recursos y a los servicios para cambiar su situación.

La Plataforma de Acción aprobada por la Cuarta Conferencia Mundial sobre la Mujer (Beijing, 1995) señaló la erradicación de la carga persistente y cada vez mayor de la pobreza que pesa sobre la mujer, como una de las 12 esferas de especial preocupación que requieren la atención específica y la adopción de medidas por parte de la comunidad internacional, los gobiernos y la sociedad civil.

EMPODERAMIENTO:

En materia de cooperación al desarrollo, este término, traducido literalmente del inglés *empowerment*, corresponde al proceso que propicia que las mujeres y otros grupos marginados incrementen su poder, accedan al uso y control de los recursos materiales y simbólicos, ganen influencia y participen en el cambio social, lo que implica que tomen conciencia de sus derechos, capacidades e intereses.

A mediados de la década de los ochenta, el término "empoderamiento" alcanzó su máxima expresión, sobre todo en los estudios relativos al género. Fue una palabra clave en el documento acordado en la Cuarta Conferencia Mundial sobre la Mujer, donde aparece hasta 40 veces. El diccionario de términos de las Naciones Unidas (UNTERM) señala las palabras "potenciación", "habilitación" y "emancipación", como los equivalentes castellanos de *empowerment*.

El empoderamiento tiene una dimensión individual, como proceso por el que los marginados elevan su autoestima, confianza y capacidad para responder a sus necesidades propias; habitualmente estas personas tienen interiorizados los mensajes culturales e ideológicos de opresión y subordinación, y hay que trabajar para ayudarles a recuperar su autoestima y la creencia de que están legitimados para actuar en las decisiones que les afectan. Y una dimensión colectiva, referida a que las personas vulnerables tienen mayor capacidad para participar y defender sus derechos si se unen con unos objetivos comunes. El agrupamiento en torno a un proyecto concreto: pozos de agua, microcréditos o cualquier otro relacionado con las necesidades prácticas de esos colectivos provoca mejoras a otros niveles.

El empoderamiento guarda, pues, una estrecha relación con el enfoque de Desarrollo Humano, o sea, con el incremento de las capacidades de las personas (participación comunitaria, toma colectiva de decisiones, buen gobierno, etc.).

